

Daar doe je het voor #brand #somenen

Gerrit Tulp @flowertulp

13

Bandenbrand in Someren; na dagenlange inzet aan banden gelegd

Menno van Duin, Hans Zuidijk

13.1 Inleiding

Het komt gelukkig maar zelden voor dat een kleine gemeente in korte tijd met twee grote calamiteiten wordt geconfronteerd. In 2016 deed die zeldzame samenloop van omstandigheden zich echter in het zuiden van ons land voor. Bewoners van het gebied rond Someren, Bergeijk en Luyksgestel kregen eind juni te maken met hagelstenen die ongekend van omvang waren; het noodweer leidde tot grote en langdurige gevolgen (zie hoofdstuk 5). Zo'n vijf maanden later werden met name de inwoners van Someren-Heide opnieuw met een calamiteit geconfronteerd, ditmaal een grote bandenbrand. De brand was enorm hevig en aanvankelijk was het schier onmogelijk het vuur te blussen. Dat betekende dat goed nagedacht moest worden over de beste bestrijdingstactiek. Na een dag of vijf lukte het de brandweer de brand meester te worden.

Het dilemma dat in dit hoofdstuk centraal staat, betreft de keuzes bij de aanpak van de brand. Er diende constant een afweging te worden gemaakt tussen volksgezondheid, milieu en overlast.

In dit hoofdstuk wordt in een tweetal kaders stilgestaan bij twee rapporten die in het kader van deze brand zijn opgesteld. Het betreft een rapport over de vergunningverlening, controle en handhaving en een rapport over het crisismanagement (en dan met name de afstemming tussen de verschillende crisiscentra). Daarnaast is een kader opgenomen over de overgang van de acute fase naar de nafase. Bij de 'hagelstorm' verliep dat problematisch; nu pakte men dat veel voortvarender op.

Bij het schrijven van dit hoofdstuk beschikten wij over een aantal (intern opgestelde) rapporten en hebben wij volop medewerking mogen ontvangen van betrokkenen bij de brandbestrijding en de nafase.

13.2 Feitenrelaas

In het Brabantse dorpje Someren-Heide breekt in de nacht van zaterdag op zondag 6 november 2016 rond 02.30 uur een grote brand uit in een autobandenopslag van een recyclingbedrijf. Someren-Heide is het kleinste van de vier kerkdorpen van Someren met zo'n 1500 inwoners. Het bedrijfsterrein van de bandenopslag ligt aan de rand van deze gemeenschap. Het hele bedrijfsterrein van 50 bij 100 meter ligt nagenoeg vol met banden in stapelhoogten van 2 tot 8 meter. Door de intense stralingshitte van de brand staan ook de naast gelegen loods en enkele vrachtauto's in brand. De hitte is zo enorm dat inzet op het bedrijfsterrein onmogelijk is. De hevige brand gaat gepaard met veel rook. Buurtbewoners vrezen dat de brand zal overslaan naar de naastgelegen woonwijk.¹⁶⁸ Burgemeester Veltman schaalte om 16.43 uur op naar GRIP-3. Terwijl het beleidsteam bijeenkomt op het gemeentehuis in Someren, verzamelt het regionaal operationeel team (ROT) zich in Eindhoven.

De oppervlakte van de brand bedraagt ongeveer 4.200 m². Hoewel er met veel menskracht en materiaal gewerkt wordt om de gevolgen van de brand te beperken, krijgt de brandweer het vuur met water en andere blusmiddelen niet gedoofd.¹⁶⁹ Op het gesmolten rubber vormt zich namelijk een bijna ondoordringbare korst. Daardoor is het lastig om met water of andere blusmiddelen bij de kern van de brand te komen; de massa onder de korst blijft branden.¹⁷⁰ Omdat die nacht de

¹⁶⁸ *Eindhovens Dagblad*, 11 november 2016. Regio Deurne e.o.: Bandenbrand Someren-Heide aan voorkant terrein ontstaan. Op 31 juli 2017 ontleend aan <http://www.ed.nl/deurne/bandenbrand-someren-heide-aan-voorkant-terrein-ontstaan-video-begin-enorme-brand-a6ea3436/>.

¹⁶⁹ Brief van burgemeester Veldman aan bewoners d.d. 10 november 2016. Op 31 juli 2017 ontleend aan http://www.omroepbrabant.nl/media/uploads/Bewonersbrief_burgemeester_Veltman.docx.

¹⁷⁰ NOS, 10 november 2016. Brand Someren die al vijf dagen woedt dit weekend geblust. Op 31 juli 2017 ontleend aan <http://nos.nl/artikel/2142438-brand-someren-die-al-vijf-dagen-woedt-dit-weekend-geblust.html>.

wind gunstig staat en de rook over de weilanden wegtrekt, wordt ervoor gekozen de autobandenopslag gecontroleerd te laten uitbranden. Dit kan wel enkele weken duren. Gedurende die tijd geeft de brand veel rook- en stankoverlast, wat voor onrust zorgt onder de inwoners van het dorp. Op verzoek van de geneeskundig adviseur gevaarlijke stoffen (GAGS) voert de brandweer metingen uit naar de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. Er worden metingen verricht op koolmonoxide (CO), zwaveldioxide (SO₂) en blauwzuur (HCN); stoffen die bij de verbranding van autobanden vrij kunnen komen.¹⁷¹ Uit de metingen in de woonomgeving blijkt dat de rook geen voor de gezondheid schadelijke concentraties gevaarlijke stoffen bevat. Wel wordt rond 06.00 uur een NL-Alert verstuurd waarin omwonenden worden opgeroepen om ramen en deuren voorlopig gesloten te houden, omdat het inademen van rook nooit gezond is (Jong, 2016).

Buurtbewoners wordt geadviseerd om ook de volgende dag, maandag 7 november, de ramen en deuren gesloten te houden. De basisscholen in Someren gaan die dag wel open, maar kinderen mogen in de pauze niet buitenspelen. Om de inwoners van de gemeente niet onnodig te verontrusten, wordt besloten om de maandelijkse sirene van de waarschuwings- en alarmeringspalen deze keer niet af te laten gaan. Die avond wordt er voor inwoners van de gemeente een eerste informatiebijeenkomst georganiseerd.¹⁷²

Op dinsdagavond 8 november organiseert de gemeente opnieuw een bewonersbijeenkomst. Volgens de weersverwachting van het KNMI draait namelijk die nacht de wind naar zuidoostelijke richting waardoor de rook over het dorp Someren-Heide zal trekken. Tijdens deze bijeenkomst blijkt dat een fors aantal omwonenden boos is en bezorgd. Ondanks de continue metingen van de brandweer, waaruit geen verontrustende waarden blijken, vertrouwen de bewoners het niet: 'Die metingen die jullie nu doen, is dat ook een garantie dat wij over één of twee jaar geen leukemie krijgen?', vraagt een van hen zich af.¹⁷³ De

¹⁷¹ Siris.nl, 10 november 2016. Nieuws: Heftige infoavond in Someren-Heide. Op 31 juli 2017 ontleend aan <https://siris.nl/artikel/38298325/heftige-infoavond-in-someren-heide>.

¹⁷² NOS, 7 november 2016. Brand in recyclingbedrijf Someren-Heide woedt nog steeds. Op 31 juli 2017 ontleend aan <http://nos.nl/artikel/2141861-brand-in-recyclingbedrijf-someren-heide-woedt-nog-steeds.html>.

¹⁷³ Omroep Brabant, 9 november 2016. Someren-Heide helemaal klaar met dagenlange brand. Op 31 juli 2017 ontleend aan <http://www.omroepbrabant.nl/?news/257228992/>

bewoners voelen zich niet gerustgesteld door de antwoorden van de gemeente en vinden de aanpak ‘amateuristisch’ overkomen. Sommige bewoners besluiten om de nacht ergens anders door te brengen uit angst voor de gevolgen van de rook. De basisschool in Someren-Heide blijft voor de rest van de week dicht.

Omdat het blussen van de brand voor extra rookontwikkeling zorgt, is met bewoners afgesproken dat er niet geblust zal worden wanneer de rook richting een woonwijk trekt. Op donderdag 10 november komt de burgemeester hier op terug. Op advies van de brandweer zal er toch geblust worden, waarbij de brandweer een nieuwe blusmethode gebruikt zodat de brand binnen enkele dagen kan worden gedoofd.¹⁷⁴

‘We nemen steeds kleine hapjes brandend materiaal met graafmachines uit de grote berg’, legt een woordvoerder van de brandweer uit. ‘Die dompelen we onder in een bak met water. Vervolgens haalt een andere kraan het gebluste materiaal uit de bak en legt het opzij.’¹⁷⁵

Deze blusmethode verloopt voorspoedig en op vrijdag 11 november laat de brandweer weten dat de brand waarschijnlijk nog dezelfde dag uit zal zijn. Dit stemt alle buurtbewoners hoopvol en zij voelen zij zich eindelijk serieus genomen. Een buurtbewoner vertelt: ‘De burgemeester kwam gisteravond persoonlijk langs om een brief af te geven. Dat vond ik een geweldig sympathiek gebaar.’ Ook de brandweer wordt vrijdagochtend in het zonnetje gezet: zij krijgen als dank voor hun inzet taart van de bewoners. ‘Dank jullie wel kanjers, voor het vele werk’, is te lezen op het kaartje bij de taarten.¹⁷⁶ Om 10.10 uur volgt het sein ‘brand meester’.

Someren-Heide+helemaal+klaar+met+dagenlange+brand+Krijgen+we+geen+leukemie.aspx.

¹⁷⁴ Brief van burgermeester Veldman aan bewoners d.d. 10 november 2016. Op 31 juli 2017 ontleend aan http://www.omroepbrabant.nl/media/uploads/Bewonersbrief_burgemeester_Veltman.docx.

¹⁷⁵ NOS, 10 november 2016. Nieuws: Regio: Brand Someren die al vijf dagen woedt dit weekend geblust. Op 31 juli 2017 ontleend aan <http://nos.nl/artikel/2142438-brand-someren-die-al-vijf-dagen-woedt-dit-weekend-geblust.html>.

¹⁷⁶ Omroep Brabant, 11 november 2016. Nieuws: Laatste dag van brand in Someren-Heide? Iedereen hoopt het! Op 31 juli 2017 ontleend aan <http://www.omroepbrabant.nl/?news/2573291093/Laatste+dag+van+brand+in+Someren-Heide+Iedereen+hoopt+het!.aspx>.

Toch is ook na de brand de overlast voor omwonenden nog niet voorbij. Die hebben sinds de brand last van stank; het stinkt naar verbrand rubber, vermengd met een chemische lucht.¹⁷⁷ Bij buurtbewoners bestaat al langere tijd onvrede over het bedrijf, dat sinds 2004 op deze locatie gevestigd is.¹⁷⁸ De klachten betreffen onder meer geluidsoverlast, onveilige verkeerssituaties en containers en trucks die in de weg staan. De gemeente Someren was al met het bedrijf in gesprek om de opslagplaats te verplaatsen. Na de brand wordt dat proces met vergroot belang voortgezet. Op 9 februari 2017 wordt Van den Hoogen Recycling door de gemeente uitgekocht voor een bedrag van 890.000 euro. Op de site van de NOS wordt het verwoord als ‘Bandenbedrijf Someren moet weg en krijgt 8 ton mee’ (16 januari 2017). Van den Hoogen Recycling mag zich niet meer vestigen in de gemeente Someren en moet het terrein schoon opleveren.

Welhaast onvermijdelijk of botte pech?

Al tijdens de brand werden er in de gemeente vragen gesteld hoe het nu mogelijk was dat er aan de rand van de bebouwing een dergelijke opslag van banden gevestigd was en of de gemeente hier geen steken had laten vallen in het verleden. De Rekenkamerfunctie van de gemeente Someren pakte deze geluiden op en besloot een onderzoek in te stellen naar de brand om de feiten rondom dit bedrijf, de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving in kaart te brengen en deze te bezien tegen de achtergrond van rechtmatigheid en zorgvuldigheid. De DSP-groep kreeg de opdracht dit onderzoek uit te voeren en in mei 2017 werd het rapport gepresenteerd (Nauta et al., 2017). ‘Gemeente greep te laat in’ meldde de NOS over het rapport en bij Omroep Brabant was de kop ‘Gemeente moest eerder ingrijpen bij bandenopslag Someren, buurt reageert gelaten’.

¹⁷⁷ Omroep Brabant, 4 april 2017. Nieuws: Nog steeds in de stank van verbrand rubber na brand bij bandenhandel Someren. Op 31 juli 2017 ontleend aan <http://www.omroepbrabant.nl/?news/2633881233/Nog+steeds+in+de+stank+van+verbrand+rubber+na+brand+bij+bandenhandel+Someren.aspx>.

¹⁷⁸ *Eindhovens Dagblad*, 11 mei 2017. Regio Deurne e.o.: Someren: Hoe kon de bandenbrand in Someren-Heide zo uit de hand lopen? Op 31 juli 2017 ontleend aan <http://www.ed.nl/someren/hoe-kon-de-bandenbrand-in-someren-heide-zo-uit-de-hand-lopen-acb2fbef/>.

In 2002 concludeerde de plaatselijke brandweercommandant van Someren al:¹⁷⁹

‘Op basis van deze neveneffecten (bij brand waarschijnlijk geen doden, maar wel grote overlast voor de omgeving) zou het vestigen van zo'n inrichting nabij een woonkern voorkomen moeten worden. De voorschriften brandveiligheid bieden hier echter geen direct kader voor. Indien het college van B&W het eens is met deze stelling zal het op basis van een beleidsbesluit moeten voorkomen dat deze inrichting zich vestigt aan de Groeneweg te Someren-Heide.’

Uit het onderzoek van de DSP-groep volgt dat de gemeente weinig keuze had indertijd, maar nadien – en dan met name de laatste paar jaar – te weinig rechtsmiddelen heeft uitgeprobeerd jegens het bedrijf. Daarmee zou ten minste het signaal zijn afgegeven dat de gemeente er veel aan gelegen was pal te staan voor de veiligheid (Nauta et al., 2017, p. 13). Overigens was de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling van de gemeente al wel voor de brand begonnen na te denken over verplaatsing of uitkoop van de bandenopslag, overigens zonder daarbij anderen (bijvoorbeeld de afdeling Toezicht en Handhaving) hierin mee te nemen. Na de brand is dit traject doorgezet.

Hoewel het rapport vrij stevig van toon is, is de openingszin uit het voorwoord veelzeggend (Nauta et al., 2017, p. 5):

‘Met de kennis van nu is het gemakkelijk oordelen. Ook bij deze pijnlijke gebeurtenis in Someren-Heide. En het oordeel is des te zwaarder omdat de geconstateerde feiten te allen tijde in het licht van de brand zullen worden gezien. Was er geen brand dan was de kans groot dat veel van dit stukje historie van de gemeente Someren in vergetelheid was geraakt. Maar er kwam wel een brand. En een onderzoek dat tot doel had de onderste steen boven te krijgen. Het is tegen deze achtergrond dat *de onderzoekscommissie brand Someren-Heide* met enigszins gemengde gevoelens dit rapport uitbrengt aan de gemeenteraad Someren.’

13.3 Is een dergelijke brand wel te bestrijden?

Een cruciale vraag bij deze brand was: kan een bandenbrand bestreden worden en zo ja, hoe dan? Als iets duidelijk wordt uit gesprekken met branddeskundigen, en ook uit wat in de literatuur en op internet over dit soort branden te vinden is, dan is het wel dat dergelijke branden

¹⁷⁹ Nota ‘Opslag gebruikte autobanden Groeneweg Someren-Heide’, gemeente Someren d.d. 10 december 2002. Naar deze nota wordt ook verwezen in het door DSP opgestelde onderzoeksrapport; zie Nauta et al., 2017, p. 28.

schaars zijn. Er is overigens ook maar in beperkte mate literatuur over deze branden en succesvolle bestrijdingstechnieken voor handen. In Engelstalige literatuur wordt vaak het volgende over (het blussen van) een bandenbrand vermeld:¹⁸⁰

Extinguishing tire fires is difficult. The fire releases a dark, thick smoke that contains cyanide, carbon monoxide, sulfur dioxide, and products of butadiene and styrene. Burning tires are heated, and, as they have a low thermal conductivity, they are difficult to cool down. Moreover, they frequently burn inside even if they are extinguished from outside, and easily reignite when hot.

De vraag hoe de brand te bestrijden en welke keuzes daarbij gemaakt zijn, is waar we in het navolgende op ingaan. Daarbij is het interessant te kijken naar de verschillende opties (ofwel scenario's). Hoe is men tot deze opties gekomen? Welke overwegingen hebben daarbij een rol gespeeld? En hoe is er uiteindelijk tussen de verschillende opties een keuze gemaakt? Het komt waarschijnlijk zelden voor dat er al gaande het proces met de politiek over de opties wordt gesproken. In dit geval is dat wel gedaan (met de vaste commissie Ruimte van de gemeenteraad).

13.4 Analyse

Uit ervaring weet de brandweer dat een brand in een autobandenopslag zeer moeilijk te bestrijden is en grote nevenschade (milieueffecten) met zich mee kan brengen. Voor zover sommige brandweermensen dat in Someren niet wisten, zullen ze dat snel gemerkt hebben. Maar aanvankelijk was de hitte van de brand zo enorm dat de brandweer alle aandacht richtte op de omgeving. Voorkomen moest worden dat de brand zou overslaan naar de naastgelegen woonwijk.

Al vrij snel kwam de brandweer tot de conclusie dat het niet mogelijk was de brand te blussen. Het gecontroleerd laten uitbranden van de brand leek de enige reële optie te vormen. Enkele pogingen op zondagmiddag om met twee waterkanonnen de brand echt 'aan te pakken',

¹⁸⁰ Definitie afkomstig uit Gomma Elnour & Abbas Laz, 2014.

sorteerden geen enkel effect. Er had zich een dermate dikke korst gevormd over de hopen brandende autobanden, dat nauwelijks nog water binnendrong. Ook leidde het blussen tot vervuild bluswater.¹⁸¹

Zondagmiddag werd het landelijk ondersteuningsteam brandweer (OTB) gevraagd mee te denken over de aanpak en bestrijding van de brand. Het OTB ging aan de slag en probeerde zo veel mogelijk ervaringskennis op te halen. Zo was er een notitie 'Handreiking opslag van autobanden' uit 2002 van het NIBRA (de voorloper van het huidige IFV) waarin ook werd ingegaan op de brandbestrijding. Belangrijke passages uit deze en andere stukken die het OTB verzamelde, zijn:

Over het algemeen zal het gangbare gebruik van water en schuim bij bandenbranden niet effectief zijn om de brand te blussen.

In de praktijk blijkt dat het blussen van autobanden vrijwel geen effect heeft. Voor een effectieve brandbestrijding moet de 'blusmethode' worden toegepast van het weghalen van brandstof.

Rubberen banden leveren bij brand meer energie per kg dan steenkool, de hoge hitteproductie maakt blussen erg moeilijk. Bij bandenbranden komen grote hoeveelheden olie vrij, dat brandbaar en milieuverontreinigend is.

Brand in een bandenopslag kan gekenmerkt worden als een kernbrand. Aan de buitenkant van de opslagstapel ontstaat een kleiachtige korst, waardoor het bluswater de kern van de stapel niet kan bereiken.

Het blussen en koelen van een brand in een bandenopslagstapel veroorzaakt meer nadelige gevolgen voor de omgeving dan het positieve effect.

Omdat het voor omstanders moeilijk te begrijpen is dat de brandweer niet blust (...) is het uiterst belangrijk dat de persvoorlichter zo

¹⁸¹ Vervuild bluswater is bij dit soort branden vrijwel altijd een probleem. In dit geval werd eerst de eigenaar gemaand binnen 24 uur het bluswater op te ruimen. Hij charterde een bedrijfje dat het bluswater snel ergens (illegaal) loosde. Daarom kreeg vervolgens het waterschap de regie en dat schakelde een gecertificeerd bedrijf in.

snel mogelijk de omstanders uitlegt waarom de brand niet geblust wordt.

Met bovenstaande passages wordt het dilemma in deze casus manifest. De brand was nauwelijks te blussen, maar tegelijkertijd woedde de brand wel vlakbij een woonkern (Someren-Heide) die grote overlast ondervond van de brand en de rook. Aanvankelijk ging de rook nog wel de andere kant op, maar dat veranderde toen de wind draaide. De optie van 'zand erover' (de brand afdekken met zand) werd onderzocht en maandag in het ROT besproken en vervolgens ook afgestemd met het GBT. Er werd ingeschat dat zo'n 10.000 ton zand nodig zou zijn. Niet alleen zou dat een logistiek grote operatie betekenen van dagenlang af- en aanrijdende vrachtauto's, ook zou deze optie gepaard gaan met grote milieueffecten en hoge kosten (tot zo'n 1 miljoen euro). De sterk vervuilde grond zou na zo'n half jaar afgevoerd moeten worden. Ook zou de bodem nog wekenlang door het zand heen blijven roken. Al met al was deze optie toch minder aantrekkelijk dan ze aanvankelijk leek. Het GBT stemde in met deze redenering, maar hoopte wel dat een alternatieve methode gevonden zou worden die rook (en overlast) zou beperken. Het was voor het GBT geen optie nog wekenlang met deze situatie van doen te hebben.

Maandagmiddag (dag 2) werd een poging gedaan om met een grijpkraan kleine hoeveelheden brandbaar materiaal uiteen te trekken en af te blussen. Al snel moest deze poging worden gestaakt omdat het hydrauliek van de grijpkraan in brand vloog door de enorme hitte onder de korst. Verschillende personen opperden alternatieve blusmiddelen, zoals innovatief blusschuim. Mogelijk dat dit middel bij een net beginnende brand iets zou kunnen betekenen, maar hier had het (met de gevormde dikke korst) geen enkel zichtbaar effect. Een dag later kwam een Drentse ondernemer met speciaal blusschuim om kernbranden te koelen. Ook deze methode leidde niet tot verbetering.

Dinsdag (dag 3) werd op creatieve wijze een bluslans gebouwd; een verlengde metalen pijp van zo'n 5 meter, gekoppeld aan de bluslang met gaten aan het einde, die onder de korst werd ingezet om de temperatuur aldaar te verlagen. Vanuit een hoogwerker was deze lans door brandweermensen door de korst heen gestoken waarna vervolgens een

stoot blusmiddel in de brandende kern werd gebracht. Gaandeweg ging dit beter werken. Omdat de ‘kerntemperatuur’ omlaag ging, konden nu ook grijpkranen worden ingezet om steeds kleine hoeveelheden materiaal op te pakken en af te koelen in een containerbak met water. Deze eerste experimenten gingen wel gepaard met extra rookontwikkeling, terwijl een van de uitgangspunten was dat de bestrijding geen extra overlast mocht geven aan de omwonenden en extra rook en stank dus voorkomen moesten worden. Omwonenden die deze toegenomen rook en turbulentie opmerkten (en soms ook filmden) informeerden de burgemeester hierover. Feitelijk werd daarmee duidelijk dat het onmogelijk was én de brand versneld uit te krijgen en bij de werkzaamheden geen extra overlast te veroorzaken. Omdat de grote brand nog steeds fors woedde, viel de extra rookontwikkeling op grotere afstand overigens nauwelijks op.

Crisismanagement

Het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement is door Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost gevraagd om te ondersteunen bij het ontsluiten van de lessen uit de brand bij Someren. In dat kader heeft het COT onder andere een aantal leerarena-sessies ondersteund. Alleen al vanwege het feit dat GRIP-3-incidenten schaars zijn en er in dit geval ook voor langere tijd was opgeschaald, is het zinvol kennis te nemen van deze compacte evaluatie. Uiteraard is er veel goed gegaan en is het al een klein wonder dat de brand zonder al te veel overlast voor omwonenden is geblust. Toch leert het rapport vooral weer dat wij in Nederland erg weinig ervaring hebben met situaties waarin gedurende een aantal dagen zowel een ROT als een GBT actief is. Tot en met GRIP-2 gaat het vaak wel goed, maar de koppeling tussen operationeel en bestuurlijk blijkt vaak lastig. In het rapport wordt dit het ‘tactisch-strategisch gat’ genoemd (Van der Veen et al., 2017, p. 7). Ook tijdens de brand in Someren hebben beide crisisteam behoorlijk langs elkaar heen gewerkt en bleek regelmatig telefonisch contact tussen de Operationeel Leider en de burgemeester geen garantie om tot een gedeeld beeld te komen. Bij het ROT in Eindhoven was er onvoldoende beeld van de ‘couleur local’, bijvoorbeeld wat de brand betekende voor de omwonenden en waar zij zich zorgen over maakten. Ook bleek dat LCMS op zich prima werkte, maar dat er nog wel wat viel op te merken over de wijze waarop er gebruik van werd gemaakt en over het onoverzichtelijke karakter van het logboek. Zo ontbrak het besef dat LCMS tot doel heeft anderen te informeren over wat er gebeurt, afgesproken of beslist is. Een puntsgewijze opsomming van de besproken thema’s helpt anderen dan weinig verder. Nu kregen anderen weinig zicht op de gang van zaken in het GBT; alleen de besluitenlijst bleek te mager.

Woensdag (dag 4) draaide de wind en ging de rook over Someren-Heide. Omdat burgemeester Veltman op de bewonersbijeenkomst had toegezegd dat de bluswerkzaamheden zouden stoppen als de rook richting Someren-Heide ging, werden de bluswerkzaamheden gestaakt totdat de wind in de loop van de avond weer draaide. Vooral vanaf dat moment werd met vier grijpkranen een maximale inzet gepleegd om de brand te bestrijden, uit elkaar te trekken en banden af te blussen. Donderdagochtend (dag 5) was zo'n kwart van het brandende materiaal geblust en verplaatst naar een naburig terrein. Omdat de kerntemperatuur inmiddels voldoende was gedaald hoefden de bluslansen niet meer te worden ingezet. Om te voorkomen dat de brand weer zou aangroeien en de kerntemperatuur weer zou stijgen, moest er wel continu worden doorgerukt. Het GBT gaf toestemming nu 'vol door te pakken' ook al zou dat tijdelijk gepaard gaan met extra overlast voor de omwonenden. Dat moest dan maar geaccepteerd worden om de brand nu in enkele dagen uit te kunnen krijgen.

De brand was natuurlijk lastig te bestrijden, maar vervelend was vooral dat het terrein aan de rand van de kern Someren-Heide lag en de brand daardoor leidde tot zeer bezorgde reacties uit de directe omgeving. Gelukkig stond de wind de eerste dagen gunstig waardoor de rook niet over Someren-Heide trok, maar richting en over Someren-Eind (zo'n twee kilometer verderop). In de commissievergadering van woensdagavond, waar de directeur van Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost de verschillende opties (scenario's) besprak, gaf de zeer deskundige arts Henk Jans helder uitleg over de risico's voor met name de omwonenden. Kern van zijn verhaal was dat de risico's van de blootstelling aan chemische en toxische stoffen tot dan toe gelukkig (zeer) beperkt waren en dat de gezondheidsgevolgen daarvan dan ook verwaarloosbaar klein waren. Daarentegen was de blootstelling aan de rook voor de meer kwetsbaren (astmapatiënten, kleine kinderen) wel een reden om maatregelen te nemen om te voorkomen dat onnodig in de rook zou worden gebivakkeerd. Daarnaast waren roet- en afvaldeeltjes op bijvoorbeeld de zelf verbouwde boerenkool (groot bladoppervlak en slecht afwasbaar) reden deze maar weg te gooien; worteltjes uit eigen tuin konden wel prima gegeten worden. Uit enkele reacties van raadsleden bleek dat deze heldere informatie over de (feitelijk zeer beperkte) schadelijkheid van de uitstoot naar hun idee nog niet eerder was gegeven. Bij eerdere

bewonersbijeenkomsten was deels hetzelfde verhaal verteld, maar de overtuigende deskundigheid (de ‘witte jas’) ontbrak toen kennelijk.

Vrijdagochtend (dag 6) kon het sein brand meester worden gegeven en werden de gekoelde banden weer teruggedreden naar het terrein van de bandenopslag. Hoewel brandweermensen steeds wisselden van bluspakken was zelfs na twee wasbeurten de geur van verbrand rubber en olie nog niet uit de pakken verdwenen. Ook het reinigen van de brandweerauto's was veel arbeidsintensiever dan bij een reguliere brand.

Van warme naar koude fase

De overgang van de acute (warme) fase, waarin vaak in GRIP-verband is gewerkt, naar de nafase, waarin de betrokken gemeente(n) of een andere verantwoordelijke instelling de situatie weer ‘overneemt’, blijkt in de praktijk zelden echt soepel te verlopen. In de warme fase is vaak nog maar weinig uitgedacht voor de fase die komen gaat of er zijn hooguit enkele relevante thema's benoemd. Ook blijkt vaak dat degenen die de verantwoordelijkheid na de acute situatie overnemen, weinig hebben aan datgene wat voordien is bedacht (voor zover dat überhaupt is gebeurd). Na de hagelstorm die over Zuidoost-Brabant trok, zat er feitelijk een week tussen de acute situatie en de integraal aangestuurde nafase. Betrokkenen van de gemeente Someren en Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost hadden de ervaringen van deze casus zeker in hun achterhoofd bij de organisatie van de nafase na de bandenbrand. Ruim voordat de brand volledig geblust was, ging er binnen het ROT al een groepje (team preparatie nafase) aan de slag om voorbereidingen te treffen voor de organisatie van de nafase. Dat betekende niet alleen dat er gewerkt werd aan een overdrachtsdocument waarin de relevante thema's werden benoemd. Vanaf maandag 7 november gingen verschillende personen (waaronder de Operationeel Leider) vanuit het ROT bij de gemeente op de koffie om gedurende enkele dagen steeds één of enkele uren goed te kijken welke zaken speelden en om gezamenlijk een (gemeentelijk) plan van aanpak voor de nafase op te stellen. Er werd een ervaren externe projectleider bij gehaald om het proces te stroomlijnen. Het resultaat van deze werkwijze was dat er niet een afzonderlijk overdrachtsdocument en een gemeentelijk nazorgdocument werden opgeleverd, maar dat beide documenten veel meer op elkaar waren afgestemd. Er was op deze manier veel meer overlap tussen warm en koud gerealiseerd dan doorgaans het geval is, omdat degenen die in de verschillende fasen een rol hadden veel meer met elkaar hadden samengewerkt aan de verschillende thema's van de nafase. Het gemeentelijk nazorgdocument werd daarmee heel concreet, met gerichte taken, daarbij aangewezen personen en hun verantwoordelijkheden; een helder geformuleerd nazorgproject. In het College van B&W werden na afloop dan ook complimenten uitgedeeld aan zowel de regionaal betrokken ambtenaar bevolkingszorg als aan de eigen ambtenaar rampenbestrijding als stuwende krachten achter deze zowel procesmatig als inhoudelijk succesvolle operatie.

13.5 Afronding

De bandenbrand in Someren was lastig te bestrijden, maar uiteindelijk lukte dat met vereende krachten. Daarbij zijn de verschillende scenario's die gaandeweg ontstonden interessant, alsook het feit dat hier vooral al doende en door 'trial and error' is geleerd. Al na korte tijd ging binnen het ROT een denktank in een aparte ruimte aan de gang, die vooral methoden moest bedenken hoe deze brand te bestrijden. Op basis van de beschikbare literatuur kwam men met het idee de brand te bestrijden door de brand open te breken en de brandbare delen uit de brand te verwijderen. Ook ontstond het idee van de 15 meter lange lans om zodoende bij de kern van de brand te komen en langs deze weg (onder de korst) de kerntemperatuur omlaag te brengen. Al doende werd die methodiek ontwikkeld en verbeterd. Door de lagere kerntemperatuur werd de inzet van grote grijpers mogelijk. Ook is er geëxperimenteerd met blusmiddelen die door anderen werden aangedragen.

Natuurlijk is er over de aanpak, de afstemming tussen het operationele en het bestuurlijke en wat dies meer, veel op te merken. Desalniettemin wist men deze exorbitante hoeveelheid brandende autobanden wel binnen een week onder controle te krijgen.